

2. Кирейцев Г.Г. Функции учета в механизме управления сельскохозяйственным производством / Г.Г. Кирейцев. – Киев: Издательство УСХА, 1992. – 240с.
3. Швець В.Г. Теорія бухгалтерського обліку : підруч. - 3-те видання, перероблене і доповнене] / В.Г. Швець. - К.: Знання, 2008. – 535с.
4. Воронина Л.И. Теория бухгалтерского учета: учеб. пособ. / Л.И. Воронина. – Москва: Издательство ЭСКО, 2007. - 416 с.
5. Сопко В.В. Бухгалтерський облік: основи теорії та концептуальні засади побудови : навчально-метод. посіб.]/ В.В. Сопко, О.В. Сопко// - К.: Знання, 2002. – 231 с.

Рецензент докт. екон, наук, професор С.В. Свирко

339.727.22

*Фролова Т.О., к.е.н., доцент, Ворочек В.Г., аспірант,
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана», м. Київ*

ІНВЕСТИЦІЇ В СУЧАСНІЙ РИНКОВІЙ ЕКОНОМІЦІ

Для сучасної світової економіки з її процесами глобалізації характерна значна концентрація капіталів, кількісне і якісне зростання транснаціональних корпорацій та фінансових груп, розмитість економічних кордонів країн та прискорене формування єдиного загальносвітового ринку. У контексті цих явищ проблемою глобалізації є переміщення капіталу транснаціональними корпораціями у формі інвестицій у різні країни та його наслідки на економіку цих країн. Міжнародні (іноземні) інвестиції – широке і ємне поняття, що охоплює процес руху і поєднання матеріальних і фінансових ресурсів з метою зростання та розвитку економіки.

Існує багато тлумачень терміну “інвестиції”. Так, наприклад Дж. Кейнс визначає інвестиції як заощадження. Розглядаючи проблему інвестицій, У. Шарп відзначає, що інвестиції – це “відмовлення від визначеної цінності в даний момент за (можливо, невизначену) цінність у майбутньому”. Дж. Гітман і М. Джонк визначають інвестиції як “спосіб вкладання капіталу, що повинен забезпечити збереження чи зростання вартості капіталу і (або) принести позитивну величину доходу” [1, с.448].

Бланк І.О. визначає інвестиції як “вкладення капіталу у всіх його формах в різні об’єкти (інструменти) його господарської діяльності з метою одержання прибутку, а також досягнення іншого економічного чи позаекономічного ефекту, здійснення якого базується на ринкових принципах і пов’язано з факторами часу, ризику і ліквідності” [2, с.17].

К. Дікенсон термін саме “міжнародні інвестиції” використовує “для позначення інвестицій у цінні папери, що котируються на внутрішньому фондовому ринку однієї країни інвесторами, які знаходяться в іншій країні”. При цьому він відзначає, що “торгівля іноземними цінними паперами може відбуватися або в одній країні між двома учасниками, або в міжнародному масштабі між місцевим учасником і іноземним учасником” [1, с.448].

Лук’яненко Д.Г., Губський Б.В., Мозговий О.М. вважають, що у широкому розумінні міжнародними є ті інвестиції, реалізація котрих передбачає взаємодію учасників, які належать до різних держав (резидентів і нерезидентів стосовно конкретної країни) [3, с.14].

Таким чином, під міжнародними інвестиціями переважно розуміють вкладення вільних у даний момент фінансових ресурсів, що залишилися після задоволення необхідних потреб учасників інвестиційного процесу, в іноземні цінні папери чи інші майнові цінності з метою одержання доходу в майбутньому [4, с.9].

У Законі України “Про режим іноземного інвестування” іноземні інвестиції визначаються як цінності, що вкладаються іноземними інвесторами в об’єкти інвестиційної діяльності відповідно до законодавства України з метою отримання прибутку чи досягнення соціального ефекту [5].

Іноземні інвестиції грають велику роль в економічному розвитку будь-якої держави незалежно від рівня її економічного розвитку - чи то промислово розвинена, чи найменш розвинена країна. Іноземні інвестиції сприяють економічному зростанню економіки, в яку вони вкладаються, на підставі ефективного використання національних ресурсів. Можна виділити два канали ефективності:

вихід зарубіжних фірм на національний ринок веде до заміщення або витіснення менш ефективних національних компаній, що призводить до перерозподілу внутрішніх ресурсів між рентабельними компаніями та сприяє зростанню середнього рівня продуктивності праці і середніх доходів на душу населення в приймаючій країні;

другий канал ефективності іноземних інвестицій пов'язаний із зростанням конкуренції на місцевих ринках за рахунок зарубіжних компаній. Діяльність останніх спонукає національні фірми працювати ефективніше. Аналогічним чином діяльність зарубіжних фірм сприяє швидкій передачі нової та передової технології, вдосконаленій практики менеджменту місцевим фірмам на основі вертикальних інтегрованих зв'язків [6, с. 6].

Разом з позитивними ефектами іноземних інвестицій на економічний розвиток і зростання економіки приймаючої країни можуть бути потенційні негативні ефекти [7, с. 53]:

витіснення національних капіталів і компаній;

сприяння відпливу капіталу з країни на основі трансфертного ціноутворення.

Слід зазначити, що міжнародна статистика розглядає міжнародний рух інвестиційного капіталу в його наступних формах [8, с. 25]:

- прямі інвестиції; місце вкладення – за кордоном своєї держави, вони визначаються як рух капіталу між резидентом і нерезидентом, що породжує тривалі економічні інтереси і постійні зв'язки між ними;

- портфельні інвестиції, активи і пасиви; рух капіталу, що пов'язаний з купівлею-продажем цінних паперів;

- інші інвестиції, активи і пасиви; рух капіталу, що пов'язаний з міждержавними кредитами і банківськими депозитами.

Співвідношення прямих і портфельних інвестицій визначає роль та значення іноземного капіталу в економіці країн.

Вагомі витрати та ризики іноземного інвестування можливі лише за умови переваг, які компенсують ці витрати. Тому країну-реципієнта підбирають дуже ретельно, аналізуючи її міжнародні рейтинги та економічні показники. Транснаціональні компанії, в першу чергу, цікавлять такі країни, які є найсприятливішими для ведення бізнесу.

Світовий банк спільно з Міжнародною фінансовою корпорацією щорічно проводить дослідження, в якому аналізуються фактори для сприятливого ведення бізнесу в країнах світу.

В дослідженні «Ведення бізнесу 2010» приймали участь 183 країни. До першої п'ятірки країн із найсприятливішими умовами для ведення бізнесу ввійшли Сінгапур (займає цю позицію вже четвертий рік поспіль), Нова Зеландія, Гонконг, Сполучені Штати Америки і Великобританія. Далі в першій десятці — Данія, Ірландія, Канада, Австралія і Норвегія. Україна чи не вперше за весь семирічний період досліджень змогла поліпшити свій рейтинг на чотири позиції, посівши 142-ге місце серед включених до звіту цього року держав (новачками були Кіпр і Косово) [9].

Рейтинг проводився за 10 параметрами: вхід і вихід з бізнесу; процедура отримання ліцензій і кредитів; відношення до персоналу; реєстрація власності; захист прав інвесторів; податковий тягар; зовнішньоторговельні операції та виконання контрактів. Проте, не враховувалися: макроекономічна політика, якість інфраструктури, коливання валютних курсів, думки інвесторів та рівень злочинності. Починаючи з 2003 року, проект «Ведення бізнесу» сприяв здійсненню 113 реформ в різних країнах світу.

Найзручнішою країною для ведення бізнесу четвертий рік поспіль визнається Сінгапур.

Найгірші результати в африканських країнах, що недивно у зв'язку з тим, що Африка є «найповільнішим» регіоном в світі по проведенню реформ.

За інвестиції змагаються великі і малі держави, регіони, окремі міста, територіальні громади і приватні особи. Для їх залучення витрачаються значні інтелектуальні сили і кошти. За даними Держкомстату, загальний обсяг прямих іноземних інвестицій (ПІІ) в Україну на 1 липня 2010 р. становив 40 млрд 402,1 млн дол., що на 1,2% більше обсягів інвестицій на початок 2010 р., та в розрахунку на одну особу становив 880,7 дол.

Інвестиції надійшли зі 126 країн світу. До десятки основних країн-інвесторів, на які припадає понад 81% загального обсягу прямих інвестицій, входять країни, що представлені на рис.1 [10].

В економіку України у I півріччі 2010 р. іноземними інвесторами вкладено 1 млрд 782,8 млн дол. прямих інвестицій, що становить 66% від надходжень I півріччя попереднього року. Лідером за об'ємом інвестицій в Україну за період її незалежності з 1991 року є офшорна зона Кіпр.

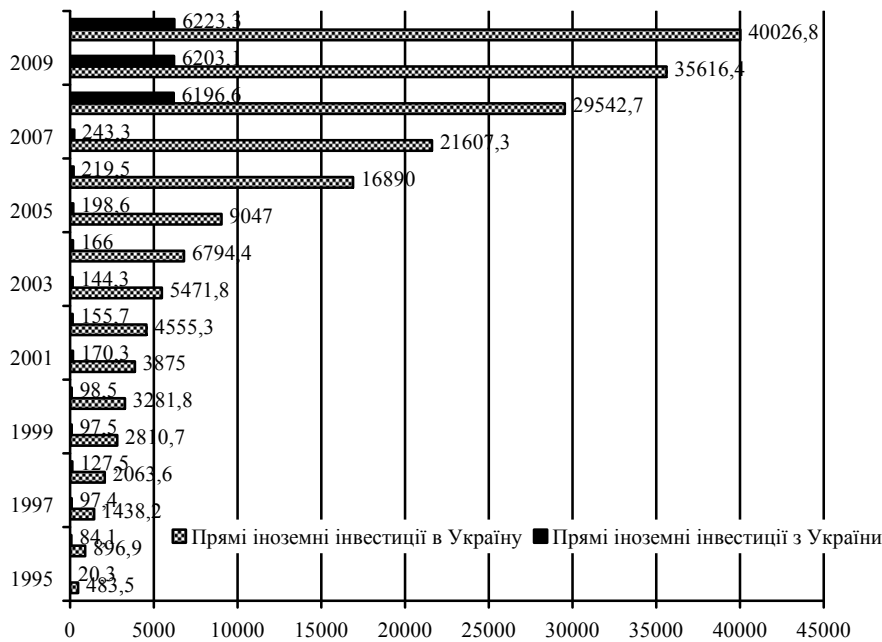

Рис. 1. Прямі іноземні інвестиції в Україну та з України

Держкомстат уточнює, що найістотніше в першому півріччі зросли обсяги капіталу з Росії - на 323,4 млн дол, Кіпру - на 150,7 млн дол, Люксембургу - на 101,6 млн дол, Казахстану - на 97,4 млн дол і Франції - на 78,2 млн дол. (рис.2) [10].

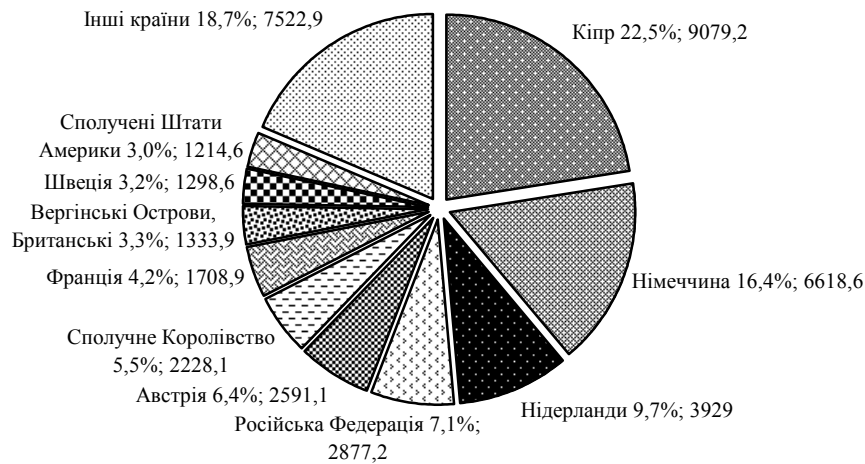

Рис. 2. Розподіл ПІІ в Україну за країнами-донорами станом на 01.07.2010 р. (% , млн.дол.)

За рахунок продажу капіталу нерезидентам інших країн і вилучення інвестицій зменшилися обсяги капіталу інвесторів зі США на 89,6 млн дол, Греції - на 45,5 млн дол і на 77,8 млн дол за рахунок курсової різниці і вилучення капіталу - інвесторів з Великої Британії. З країн ЄС надійшло 1 млрд 179 млн дол. (66,1% загального обсягу), з країн СНД - 418,7 млн дол. (23,5%), з інших країн світу - 185,1 млн дол. (10,4%). Всього кумулятивні надходження ПІІ з країн ЄС до України на 01.07.2010 р. склали – 31642,4 млн. дол.. У той же час капітал нерезидентів зменшився на 534 млн дол.

Отже, надходження ПІІ дещо уповільнилося у зв'язку зі світовою фінансовою кризою. Так, якщо з 2007 по 2008 рр. до країни надійшло 7935,4 млн. дол. ПІІ, з 2008 по 2009 – 6073,7 млн. дол., з 2009 по 2010 – 4410,4 млн.дол., то з 2010 по 01.07.2010 року – всього 375,3 млн.дол.

За оцінками експертів Всесвітнього банку, для досягнення рівня розвитку США Україні потрібно загалом 4 трлн. дол. США. Отже, фактичні обсяги інвестицій в Україну є мізерними в порівнянні з цими цифрами. Таким чином, Україна потребує нових механізмів залучення ПІІ та суттєвого поліпшення інвестиційного клімату.

На сьогоднішній день транснаціональні корпорації є одним з основних інвесторів в Україні порівняно з іншими. На даний момент в Україні зафіксовано близько 7 362 філій іноземних ТНК (табл. 1), водночас у світі загалом їх понад 800 000. Тобто на Україну припадає лише 0,9% їх загальної кількості [11].

Україна як промислова держава ТНК поки що нецікава. Такий висновок можна зробити, переглянувши перелік глобальних корпорацій, представлених на вітчизняному ринку: Coca-Cola, Pepsi, Samsung, Toyota, Nestle, McDonald's, Nokia, Metro Cash&carry, Billa, Hewlett-packard, Otis, British American Tobacco, Philip Morris та деякі інші ТНК. Великі промислові концерни, такі як, Westinghouse, Exxonmobil або General Electric, на українському ринку відсутні. Виключення — Mittal Steel, для якої український актив — «Криворіжсталь» — проміжна, а не кінцева ланка виробничого ланцюга.

Також такі всесвітньо відомі ТНК як BP (British Petroleum) та Royal Dutch Shell робили спроби входження на нафтовий ринок України, однак відмовилися від своїх намірів працювати в нашій державі через нестабільність нормативної законодавчої бази та високу собівартість робіт.

За даними Держкомстату на 01.04.2010 р. переважна частка ПІІ вкладена в фінансову діяльність, металургійне виробництво та виробництво готових металевих виробів, торгівлю, операції з нерухомим майном, оренду, інжиніринг та надання послуг підприємцям, будівництво, харчову та тютюнову промисловість, машинобудування, хімічну та нафтохімічну промисловість, переробку сільське господарство (рис. 3) [10].

Таблиця 1

Перша двадцятка країн світу із найбільшою кількістю філіалів світових ТНК

Місце	Країна	Кількість
1	Китай	364 345
2	Чехія	71 385
3	Румунія	71 318
4	Польща	35 840
5	Угорщина	28 772
6	Сінгапур	24 114
7	США	19 103
8	Малайзія	15 567
9	Філіппіни	14 802
10	Німеччина	12 042
11	Франція	9 494
12	Бразилія	8 050
13	Росія	7 793
14	Іспанія	7 465
15	Україна	7 362
16	Гонконг	6 247
17	Швейцарія	5 774
18	Словаччина	5 560
19	Канада	4 562
20	Швеція	4 324

Серед корпорацій, які вклали прямі закордонні інвестиції в українську економіку перше місце займають американські корпорації. За останні 10 років (1999 – 2009рр.) їх прямі інвестиції досягли 898 млн. дол. (16,8% від загального їхнього об'єму ПІІ залучених до України); за компаніями США йдуть інвестори з Кіпру – 603 млн. дол. (11,3%); Великої Британії – 511 млн. дол. (9,6%); Нідерландів – 399 млн. дол. (7,5%); Російської Федерації – 323 млн. (6,0%); Німеччини – 312 млн. (5,8%); Швейцарії – 312 млн. (5,1%); Австрії – 273 млн. (3,9%); Республіки Корея – 171 млн. (3,2%).

Втім, інвестиційна активність ТНК в Україні не обмежується прямим інвестуванням, створенням нових виробничих об'єктів або контролюванням існуючих. Значну активність ТНК виявляють і в галузі портфельного інвестування, причому співвідношення цих моделей їхньої участі в

механізми глобального руху капіталів залежить від конкретних господарських цілей, кон'юнктури, характерних конкретних пріоритетів підприємницької діяльності.

- ▣ Сільське госп-во, мисливство, лісове госп-во; 774,3
- ▣ Виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів; 1788,7
- ▣ Хімічна та нафтохімічна промисловість; 1116,9
- ▣ Металургійне виробництво та виробництво готових металевих виробів; 5612,3
- ▣ Машинобудування; 1118,2
- ▣ Будівництво; 2203,9
- ▣ Торгівля; ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку; 4323
- ▣ Фінансова діяльність; 12637,5
- ▣ Операції з нерухомим майном, оренда, інжиніринг та надання послуг підприємцям; 422

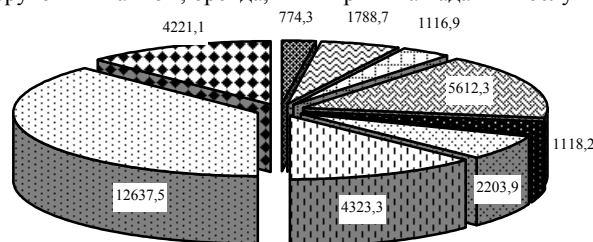

Рис. 3. Прямі інвестиції в Україну за видами економічної діяльності, млн. дол.

Проаналізувавши вплив інвестицій на економіку країни, можна зробити висновок про їх виключно важливу роль в розвитку економіки як на макро-, так і на мікрорівні. Прихід на територію України інших великих ТНК й інших іноземних інвесторів можливий лише за умови покращення інвестиційного клімату країни та формування сучасного та прогресивного бізнес-середовища.

Раціональна та дієва політика держави щодо залучення іноземних інвестицій має стати одним з найбільш важливих пріоритетів на сучасному етапі, так як саме іноземні інвестиції та їх ефективний галузевий розподіл можуть стати одним з факторів зростання економіки України, формування її збалансованої структури, підвищення рівня її конкурентоспроможності на світовому рівні.

Література

1. Международный менеджмент: учеб. / Ред. С. Э. Пивоваров. – СПб.: Питер, 2000. – 624 с.
2. Бланк И.А. Инвестиционный менеджмент: учеб. курс./ И.А. Бланк – К.: Эльга, Ника-Центр, 2001. – 448 с..
3. Лук'яненко Д.Г. Міжнародна інвестиційна діяльність: За ред. д-ра екон. наук, проф. Д.Г. Лук'яненка / Д.Г. Лук'яненко, Б.В. Губський, О.М. Мозговий. - К.: КНЕУ. - 2003. - 387 с.
4. Міжнародна інвестиційна діяльність (з основами технічного аналізу): навч. посіб. / І.Л. Сазонєць, О.І. Дацій, О.А. Джусов, О.М. Сазонєць. – Запоріжжя, 2004. – 251 с.
5. Закон України «Про режим іноземного інвестування» від 19 березня 1996 р. №93.
6. Костюнина Г.М. Международная практика регулирования иностранных инвестиций. учеб.пособ./ Г.М. Костюнина, Н.И. Ливенцев.- М., Анкил, 2001.128 с.
7. Балацкий Е. Иностранные инвестиции и экономический рост: теория и практика исследования / Е. Балацкий, Р. Павличенко // Мировая экономика и международные отношения.- 2002.- № 1.- С. 53-56.
8. Сазонєць І.Л. Міжнародна інвестиційна діяльність: навч. посіб. / І.Л. Сазонєць.– К., 2003. – 155 с.
9. <http://rating.rbc.ru/article.shtml?2009/10/27/32599945>
10. Сайт Державного комітету статистики України // Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>
11. <http://www.nationmaster.com/>

Рецензент докт. екон. наук, доцент Цехла С.Ю.

331.5

Мусієнко В.Д., к.т.н., доцент, Шахно А.Ю., ст. викладач,
Сусленкова С.О., магістрант, Молозіна Н.А., ст. викладач,
Криворізький економічний інститут
КНЕУ імені Вадима Гетьмана, м. Кривий Ріг

ВПЛИВ РІВНЯ ДОХОДІВ НАСЕЛЕННЯ НА РОЗВИТОК ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ СУСПІЛЬСТВА В УМОВАХ КРИЗИ

На сьогоднішній день світова фінансово-економічна криза значно загострила усі недоліки, які притаманні економіці України. Це нездатність забезпечувати конкурентне середовище, зростання